

### บทที่ 3

## พันธกรณีของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006

### 3.1 ความสำคัญในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006

สืบเนื่องจากกรณีฟ้องคดีการสหประชาชาติได้มีแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็น การคุ้มครองเด็ก<sup>1</sup> สตรี<sup>2</sup> อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมาก่อนแล้ว และต่อมาก็ได้มีการคุ้มครองสิทธิของคนที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะทางด้านร่างกายหรือด้านสติปัญญาการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่าคนพิการ โดยการออกอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ อันเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีความมุ่งหมายโดยตรงในการที่จะให้การรับรอง คุ้มครองสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นว่าบุคคลทุก

---

<sup>1</sup> อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 เป็นกฎหมายที่คุ้มครองและรับรองเด็ก ซึ่งหมายความรวมถึงเด็กพิการด้วย

ปรากฏตามข้อ “2 (1) States Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind , irrespective of the child’s or his or her parent’s or legal guardian’s race , colour, disability , birth or other status.

(2) States Parties shall take all appropriate measures to ensure that the child is protected against , or beliefs of the child’s parents , legal guardians , or family members.”

<sup>2</sup> อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ค.ศ.1979 (Convention on the Elimination of All Discrimination against Woman,1979) ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้โดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2528 และมีผลให้ใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2528 มีวัตถุประสงค์ในการขจัดการเลือกปฏิบัติ การกีดกัน หรือการจำกัดใดๆ เพราะเหตุแห่งเพศซึ่งมีผลหรือความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับ การได้อุปโภค หรือใช้สิทธิโดยสตรี โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพด้านการสมรสบนพื้นฐานของความเสมอภาคของบุรุษและสตรีของสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม พลเมืองหรือด้านอื่นๆ

คนล้วนมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ มีความเท่าเทียมกัน และไม่อาจใช้วิธีการที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องตามหลักความเสมอภาค ตามที่ปรากฏใน มาตรา 30 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย<sup>3</sup> ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้นมีสาระสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาหลักสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยเป็นอย่างมาก

กล่าวคือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ จะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย การปกครอง การปฏิบัติ การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ<sup>4</sup> การประกัน การเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันของคนพิการในส่วนของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร และบริการสาธารณะ<sup>5</sup> การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย

---

<sup>3</sup> มาตรา 30 บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

<sup>4</sup> Article 4

1.States Parties undertake to ensure and promote the full realization of all human rights and fundamental freedoms for all persons with disabilities without discrimination of any kind on the basis of disability. To this end, States Parties undertake:

(a) To adopt all appropriate legislative, administrative and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention;

(b) To take all appropriate measures, including legislation, to modify or abolish existing laws, regulations, customs and practices that constitute discrimination against persons with disabilities

<sup>5</sup> Article 4

(h) To provide accessible information to persons with disabilities about mobility aids, devices and assistive technologies, including new technologies, as well as other forms of assistance, support services and facilities;

สำหรับโอกาสในการเข้ารับการศึกษา การเข้าทำงาน การรักษาพยาบาล รวมทั้งการประกันสิทธิ โอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

ประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญในการที่เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวนี้เป็นอย่างมาก เพราะผลของการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีย่อมก่อให้เกิดพันธกรณีตามอนุสัญญาที่รัฐภาคี จะต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันของคนพิการ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของบุคคล อันเป็นกรณีแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยนั้นตระหนักและให้ความสำคัญกับคนพิการเป็นอย่างมาก และมีความต้องการที่จะให้คนพิการเป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองและรับรองสิทธิอย่างที่บุคคลที่ไม่พิการได้รับเช่นเดียวกัน

### 3.2 ความเป็นมาในการเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

#### 3.2.1 การเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของประเทศไทย

ประเทศไทย เห็นว่าอนุสัญญาดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคนพิการ เพราะมุ่งเน้นในเรื่องการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ<sup>6</sup> ทั้งในด้านกฎหมาย การปกครอง และการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อประกันการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมกันของคนพิการในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร และบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมายสำหรับโอกาสในการเข้ารับการศึกษา การเข้าทำงาน การรักษาพยาบาล การประกันสิทธิโอกาสที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

---

(i) To promote the training of professionals and staff working with persons with disabilities in the rights recognized in the present Convention so as to better provide the assistance and services guaranteed by those rights.

<sup>6</sup> สมคิด เลิศไพฑูรย์, “หลักความเสมอภาค” วารสารนิติศาสตร์, เล่ม 30,2(มิถุนายน 2543), น.170

### 3.2.2. การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 2006 ของประเทศไทย<sup>7</sup>

โดยที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น ถือเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีรากฐานทางความคิดที่เกี่ยวกับหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชน อันอาจกล่าวได้ว่า เป็นกฎหมายที่เป็นผลผลิตทางความคิดในเรื่องสิทธิมนุษยชน อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้รับการประกาศ โดยที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติเมื่อ 60 ปีที่ผ่านมา โดยเป็นกรณีที่แสดงให้เห็นว่า มีกฎหมายระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชน ได้รับการพัฒนาตามมาหลายฉบับ ซึ่งล้วนแต่มีพื้นฐานที่มาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ ก็ได้ถูกนำมาเป็นพื้นฐานของการพัฒนากฎหมายภายในประเทศ ซึ่งก็รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการด้วย

โดยในส่วนของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น ไทยได้ร่วมลงนามเพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 อันถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของการแสดงถึงเจตนารมณ์ที่จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

โดยผลของการที่ไทยได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่ไทยจะต้องมีมาตรการในการเตรียมความพร้อมในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาคนพิการดังกล่าวด้วย<sup>8</sup> ไม่ว่าจะเป็นในด้านการปรับปรุงกฎหมายภายใน เพื่อประกันสิทธิให้กับคนพิการในหลายด้าน อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุแห่งความพิการหรือสภาพทางกาย จะกระทำมิได้ รวมทั้งได้ประกันสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคม และบริการสาธารณสุข การออกพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ พ.ศ. 2550 และการออกพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 เพื่อประกันสิทธิของคนพิการในการเข้าถึงการศึกษาในทุกระดับ เป็นต้น พัฒนาการทางกฎหมายเหล่านี้ จะช่วยให้ไทยสามารถปฏิบัติตามอนุสัญญาคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

กระบวนการอันเป็นหลักปฏิบัติของการแสดงถึงเจตนารมณ์ในการที่จะเข้าผูกพันในอนุสัญญาที่มีลักษณะในทางระหว่างประเทศนั้น รัฐจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่ขั้นตอนของ

<sup>7</sup> อัจฉรา ฉายากุล , พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา,2546) , น.3

<sup>8</sup> เฟิงอ้าง , น.4.

อนุสัญญาฉบับนั้นอย่างเคร่งครัด โดยอยู่ภายใต้หลักกฎหมายระหว่างประเทศ อันเป็นลักษณะของความร่วมมือกันในทางระหว่างประเทศ

โดยในเรื่องของการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น เป็นกรณีของรัฐที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ หรือพิธีสารเพิ่มเติมนั้น ต้องมีกระบวนการลงนาม ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนึ่งในกระบวนการการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญา อันเป็นลักษณะของการแสดงความร่วมมือที่จะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนั้นๆ โดยถือว่าการลงนามนั้นเป็นการให้การยืนยันเบื้องต้นว่ารัฐนั้นๆ มีความตั้งใจจะเป็นส่วนหนึ่งของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เป็นขั้นตอนแรกของการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฯ อันเป็นลักษณะของการสร้างความร่วมมือกันที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ โดยรัฐจะสามารถลงนามในอนุสัญญาในเวลาใดๆ ก็ได้ ซึ่งมีความแตกต่างกับอนุสัญญาอื่นๆ เป็นอย่างมาก

### 3.2.2.1 กระบวนการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006

กระบวนการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 ของประเทศไทยนั้น กล่าวคือเมื่อประเทศไทยประสงค์จะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ทางส่วนราชการจะทำการเรียกประชุมส่วนราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นในอนุสัญญาฯ เพื่อเข้าผูกพันตามสนธิสัญญาฯ ต่อคณะรัฐมนตรี และเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว จะแจ้งผลต่อส่วนราชการที่รับผิดชอบ ซึ่งส่วนราชการนั้นจะแจ้งต่อไปยังกระทรวงการต่างประเทศในกรณีที่กระทรวงการต่างประเทศมิได้เป็นหน่วยงานเสนอเรื่องเข้าคณะรัฐมนตรี ซึ่งในส่วนของอนุสัญญาที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน เช่นสิทธิคนพิการนั้น กระทรวงการต่างประเทศจะดำเนินการยื่นสัตยาบันสารหรือภาคยานุวัติสารตามแก่กรณีต่อเลขาธิการสหประชาชาติเพื่อการแสดงเจตนาที่จะเข้าเป็นภาคีและมีความประสงค์ที่จะรับเอาพันธกรณีแห่งอนุสัญญานั้นๆ มาเป็นสาระสำคัญในการออกกฎหมายภายในประเทศ ให้มีความสอดคล้องต่อเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาฯ ที่ประเทศประสงค์เข้าเป็นภาคี

### 3.2.2.2 รูปแบบการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006<sup>9</sup>

รูปแบบการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 ของประเทศไทยคือการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง (Signature subject to ratification)<sup>10</sup> กล่าวคือเป็นกรณีที่หัวหน้าคณะผู้แทนการเจรจาได้ลงนามแสดงเจตนาที่จะเข้าผูกพันตามสนธิสัญญา แต่เนื่องจากเนื้อหาแห่งสนธิสัญญาที่มีความสำคัญ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบหรือจำเป็นที่จะต้องดำเนินการใดๆ เพื่อให้มีผลบังคับภายในประเทศ การลงนามดังกล่าวจึงต้องมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่งจึงจะส่งผลผูกพันแก่รัฐที่ลงนามในสนธิสัญญา<sup>11</sup>

ดังนั้น การลงนามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 ซึ่งใช้วิธีการดังนี้ แม้จะยังไม่มีผลบังคับแก่ประเทศไทยในระหว่างที่ยังไม่มีการให้สัตยาบัน ต่ออย่างไรก็ตาม โดยหลักการ เมื่อประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญา ดังกล่าวไปแล้ว ก็ส่งผลให้ประเทศไทยต้องละเว้นการกระทำที่เป็นการขัดขวางหรือทำให้วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 สูญเสียไปอีกทั้งประเทศไทยต้องกระทำการโดยสุจริตใจที่จะให้มีการให้สัตยาบันต่อไป

การลงนามรูปแบบนี้ มีความคล้ายคลึงกับการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องนำกลับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง มีผลเป็นยอมรับในหลักการว่าการเจรจาได้ผลตามร่างสนธิสัญญาที่ลงนามไว้ แต่การลงนามรูปแบบดังกล่าวนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและ/หรือรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง ส่วนการลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องนำกลับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่งนั้น สามารถลงนามได้เลยโดยที่ผู้ลงนามไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน

<sup>9</sup> ชมพูนุช เฉลิมศิริกุล , พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา,2546) , น.4

<sup>10</sup> รูปแบบการลงนามมี 4 รูปแบบคือการลงนามย่อ (Initial) , การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องนำกลับไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ( Signature ad referendum) , การลงนามโดยมีเงื่อนไขว่าต้องได้รับการให้สัตยาบันอีกครั้งหนึ่ง (Signature subject to ratification) และการลงนามเต็มหรือการลงนามจริง ( Signature)

<sup>11</sup> ชมพูนุช เฉลิมศิริกุล , อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 9,น. 5

### 3.2.2.3 ผู้มีอำนาจลงนามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการค.ศ.2006<sup>12</sup>

1. **นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ** บุคคลดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีอำนาจในการลงนาม
2. **ตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจ** ในการลงนาม ซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่
3. **รัฐหรือองค์การระหว่างประเทศ** เป็นกรณีที่หน่วยงานนั้นๆ ได้มอบอำนาจให้ตัวแทนกระทำการให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของหน่วยงาน เป็นการกระทำในนามขององค์การ

### 3.2.2.4 พฤติการณ์ของรัฐที่ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการค.ศ.2006<sup>13</sup>

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าการที่รัฐใดจะเข้าไปเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น จะต้องมึลักษณะที่ต้องมีการแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งและเป็นรูปธรรม โดยอยู่บนพื้นฐานของเจตนาอันบริสุทธิ์ และมีความประสงค์ที่จะออกมาตรการทางกฎหมายภายในรัฐของตนให้เป็นที่ไปตามเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการอย่างเป็นรูปธรรมเช่นกัน กล่าวคือการลงนามในอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ต้องเป็นการแสดงออกของการยินยอมจะเข้าผูกพันตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

### 3.2.2.5 ผลของการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการค.ศ.2006

การลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น ถือเป็นกระบวนการเบื้องต้นการลงนามเท่านั้น กล่าวคือการลงนามดังกล่าว ยังมีได้เป็นกรณีที่ส่งผลให้รัฐดังกล่าว จะต้องผูกพันตนในการจะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาโดยทันที แต่ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาหลังจากที่รัฐได้ลงนามจนถึงก่อนที่จะมีการให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น รัฐดังกล่าวจะต้องไม่กระทำการใดๆ ในอันที่จะเป็นการฝ่าฝืนวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

<sup>12</sup> ปิยนุช วุฒิปัทธนะ, พันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนของไทย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา,2546) , น.5

<sup>13</sup> เพิ่งอ้าง,น.5

### 3.2.3 การให้สัตยาบันในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006 ของประเทศไทย

การให้สัตยาบัน เป็นกระบวนการอีกขั้นตอนหนึ่งหลังจากการที่ประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญา มาก่อนแล้ว เพื่อพิจารณาว่าประเทศไทยควรผูกพันในอนุสัญญา ดังกล่าวนี้อหรือไม่ อย่างไรซึ่งการให้สัตยาบันสามารถกระทำได้โดยการส่งมอบสัตยาบันสารต่อเลขาธิการสหประชาชาติหรือตามที่สนธิสัญญากำหนด

#### 3.2.3.1 กระบวนการให้สัตยาบันของไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006<sup>14</sup>

การที่ประเทศไทยจะเข้าผูกพันตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของอนุสัญญาดังกล่าวอย่างครบถ้วน โดยในการดำเนินขั้นตอนดังกล่าวนี้ เป็นขั้นตอนที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการ และให้ พม.รวบรวมความเห็นจากการประชุมเฉพาะกิจเพื่อพิจารณาอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิคนพิการเพื่อเตรียมการให้สัตยาบัน ซึ่งมีกระทรวงที่เกี่ยวข้องทุกกระทรวง สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมประชุมเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

โดยเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 นายดอน ปรมัตถ์วินัย เอกอัครราชทูต ผู้แทนถาวรแห่งประเทศไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก ได้ยื่นสัตยาบันสารของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities- CRPD) ต่อสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติในฐานะผู้เก็บรักษา โดยอนุสัญญาดังกล่าวนี้อ่อนเป็นอนุสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับที่ 7 ที่ไทยได้เข้าเป็นภาคีและจะมีผลบังคับใช้กับไทยตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป

#### 3.2.3.2 ผลของการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006

ผลของการที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญา ว่าด้วยสิทธิคนพิการ คือประเทศไทย ในฐานะที่เป็นรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา ทุกกรณี โดย

<sup>14</sup> ชมพูนุช เฉลิมศิริกุล , อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 9 น. 6

มีผลตั้งแต่วันที่มีการให้สัตยาบัน แต่มิได้มีผลย้อนไปในวันที่ลงนามในอนุสัญญา ส่วนในกรณีกฎหมายภายในของประเทศไทย หากมีกฎหมายใดที่ยังมีลักษณะที่ไม่เปิดช่องให้ปฏิบัติตามอนุสัญญา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญา

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าเมื่อประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีอย่างบริบูรณ์แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 แล้วนั้น ประเทศไทยก็ต้องปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ตามอนุสัญญาที่ประเทศได้ลงนามผูกพันไว้ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่า “อนุสัญญาย่อมผูกพันรัฐภาคีฝ่ายแห่งอนุสัญญา” ซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้กำหนดพันธะหน้าที่ให้แก่รัฐภาคีต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริม และให้หลักประกันที่มีผลใช้บังคับอย่างจริงจังทางด้านสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่คนพิการโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติในทุกรูปแบบ เพื่อความมุ่งหมายดังกล่าว

ปัจจุบัน นอกจากไทยจะเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแล้ว ไทยยังได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญอีก 6 ฉบับ ดังนี้

(1) **อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ** (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2528

(2) **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก** (Convention on the Rights of the Child-CRC)<sup>15</sup>

เป็นอนุสัญญา ที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการห้ามการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคน<sup>16</sup> โดยที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านเพศ เชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง ชาติพันธุ์หรือสังคม<sup>17</sup> โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2535 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายที่สอดคล้องกับกฎหมายอื่นๆ ที่มีเนื้อหาในการคุ้มครองเด็กเช่นกัน<sup>18</sup>

<sup>15</sup> ประสิทธิ์ เอกบุตร , “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ,” วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช 1 (พฤศจิกายน 2530) น.130

<sup>16</sup> Adam Lopatka ,Importance of the Convention on the Rights of the Child,p.62

<sup>17</sup> Cynthia Price Cohen,United Nations: Convention on the Rights of the Child , p.1550.

<sup>18</sup> Thomas Hammarberg, the UN Convention on the Rights of the Child-and How to make it work ,1 Human Rights Quarterly 97,98(1990)

(3) **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง** (International Covenant on Civil and Political Rights-ICCPR) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2539

(4) **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม** (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights-ICESCR) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2542 ซึ่งถือได้ว่ากติกาดังกล่าวนั้นเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อรับรองสิทธิที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน<sup>19</sup>

(5) **อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ** (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination-CERD) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2546 โดยสาระสำคัญของอนุสัญญา คือประเทศไทยในฐานะที่เป็นรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ต้องไม่ตีความหรือใช้กฎหมายใดๆที่ปรากฏในอนุสัญญา เป็นพันธกรณีที่เกินกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายภายในได้บัญญัติไว้

(6) **อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี** (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment-CAT) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2550

จากกการที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ อันเป็นกรณีที่ส่งผลให้ประเทศไทยมีพันธกรณีในการที่จะออกกฎหมายที่อนุวัติการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งจะทำให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง และรับรองสิทธิอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

---

<sup>19</sup> สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไป ที่เกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และสาระสำคัญของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอราวัณการพิมพ์) (2546), น.19

### 3.3 ความสำคัญในการออกกฎหมายอนุวัติการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการค.ศ. 2006

#### 3.3.1 พัฒนาการของการมีส่วนร่วมในสังคมของคนพิการ

สาเหตุที่รัฐภาคี เช่นประเทศไทยต้องมีการออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น ก็เพื่อเป็นการให้สิทธิแก่คนพิการในการเข้ามามีส่วนร่วมในทางสังคมมากยิ่งขึ้น<sup>20</sup> เนื่องจากสังคมมักจะมี ความเชื่อที่ว่าคนพิการเป็นชนชั้นที่เป็นภาระของสังคม นำเวทนาสงสาร คนพิการย่อมได้รับการดูแลจากสังคมหรือรัฐบาลในรูปแบบของการสงเคราะห์ให้มีชีวิตอยู่ไปวัน ๆ และมีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการด้วยการออกกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการ จึงทำให้คนพิการขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความสามารถให้เต็มตามศักยภาพ ขาดโอกาสมีงานทำ และขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น การท่องเที่ยว การกีฬา สันทนาการ เป็นต้น<sup>21</sup>

ด้วยเหตุนี้ หลักปรัชญาความเชื่อในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อคนพิการ เพราะหลักปรัชญานี้จะทำให้สังคมและหน่วยงานของรัฐต้องเปิดโอกาสให้คนพิการเข้าถึงบริการสาธารณะได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านบริการทางการแพทย์ การศึกษา การขนส่งสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีงานทำซึ่งเจ้าของสถานประกอบการมักจะปฏิเสธการจ้างงานคนพิการเพราะเหตุแห่งความพิการ<sup>22</sup> จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องออกมีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นการเปิดโอกาสให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถของตนจนเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติ

#### 3.3.2 พัฒนาหลักความเท่าเทียมกันและจัดการเลือกปฏิบัติ

<sup>20</sup> ข้อมูลจาก <http://www.oppd.opp.go.th/regist/regist.html>

<sup>21</sup> วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, “กฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับคนพิการ”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน,2539),น.133-134

<sup>22</sup> วิสูตร บุญญาพงษ์พันธ์, “กฎหมายและการจำกัดสิทธิคนพิการในการมีงานทำ”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,2542), น.59

วัตถุประสงค์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการนั้น ก็เพื่อการขจัดแนวความคิดที่เป็น  
ปฏิบัติต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ และการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม<sup>23</sup> ซึ่งถือเป็น  
จุดมุ่งหมายที่รัฐภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าวจะต้องนำไปอนุวัติการให้สามารถใช้ได้และเป็น  
ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งหากมีการออกกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ  
แล้ว ก็จะเป็นการดำเนินมาตรการที่สนองต่อหลักปรัชญาที่ได้นำมาใช้ในการแก้ปัญหาของคน  
พิการ โดยปรัชญาที่กล่าวถึงก็คือความเชื่อในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ที่ห้ามมิให้มี  
การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมและส่งเสริมความเสมอภาค อันเป็นการได้แสดงให้เห็นถึง  
ผลกระทบของหลักปรัชญาดังกล่าวที่มีต่อคนพิการไปในทางที่สร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครอง  
และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ตลอดจนสังคมได้ช่วยเหลือคนพิการให้พัฒนาจนพึ่งตนเองได้  
และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ทั้งนี้ ได้มีการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาดังกล่าวการสร้างเสมอภาค  
ภาคในการมีโอกาสที่เท่าเทียม คือ วิธีการอันจะทำให้คนพิการได้รับประโยชน์จากสังคมได้เท่า  
เทียมกับบุคคลทั่วไป ไม่ว่าจะในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางวัฒนธรรม การมีที่อยู่อาศัย  
การเดินทางโดยใช้ยานพาหนะ การบริการด้านสังคมและอนามัย การศึกษา การทำงาน และชีวิต  
ความเป็นอยู่ในสังคม

### 3.3.3 การส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

การฟื้นฟูสมรรถภาพ หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือหรือความสามารถในด้าน  
ต่างๆ ของคนพิการ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ การศึกษา อาชีพ ตลอดจนการปรับปรุงตัวด้าน  
สังคมให้คนพิการกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นเพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข<sup>24</sup> เช่นคนพิการที่  
สูญเสียอวัยวะไป การฟื้นฟูสมรรถภาพนั้นคือจะต้องหามาตรการหรือวิธีการที่จะให้คนพิการ  
สามารถใช้ความสามารถอื่นมาปฏิบัติแทนความสามารถที่หายไป เช่นการที่มือขวาถูกตัดขาด  
จนไม่สามารถใช้ทำกิจวัตรประจำวัน เช่นไม่สามารถป้อนข้าวเองได้ ก็ต้องทำการฟื้นฟูสมรรถภาพ  
โดยที่ต้องให้คนพิการฝึกการใช้มือซ้ายแทนมือขวา หรือการจัดหาอุปกรณ์เทียมสวมใส่มือขวาและ

<sup>23</sup> ข้อมูลจาก <http://www.un.org/overview/rights.html>

<sup>24</sup> Randall M. Parker , Carl E. Hansen, Rehabilitation Counseling (Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc., 1981) p.3

ฝึกให้สามารถใช้งานได้ อันเป็นลักษณะที่เรียกว่าการสร้างสมรรถภาพให้แก่คนพิการ (Habilitation)<sup>25</sup>

เนื่องจากการฟื้นฟูสมรรถภาพนั้น เป็นวิธีการที่มีเป้าหมายแน่นอนที่มีการจำกัดเวลาในการช่วยคนพิการให้บรรลุสภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งทางด้านจิตใจ ทางกาย และการอยู่ร่วมในสังคม หมายถึงการให้เครื่องมือเครื่องใช้แก่คนพิการในการเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ทดแทนอวัยวะที่เสียหาย ซึ่งการที่จะทำให้อัตตาธิปไตยประสพความสำเร็จในการที่จะช่วยเหลือและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็โดยการออกมาตรการทางกฎหมายที่มุ่งเน้นในเรื่องดังกล่าวด้วย เช่นการออกกฎหมายที่เป็นการอำนวยความสะดวกต่อการเดินทางของคนพิการ ตลอดจนการส่งเสริมมาตรการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมด้วย

ทั้งนี้ก็เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าคนพิการทุกคน ไม่ว่าจะพิการประเภทใด หรือมีระดับความพิการมากน้อยเพียงใด ควรมีโอกาสที่จะได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเท่าเทียมกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ส่วนในด้านของบริการที่ควรจะได้รับเช่น การเข้ารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ ไม่ควรมีผลทำให้คนพิการต้องสูญเสียสวัสดิการต่าง ๆ ที่เคยได้รับ รวมถึงสิทธิประโยชน์ด้านการประกันสังคม (social security benefits) โดยกฎหมายดังกล่าวนี้ ต้องมีลักษณะที่เป็นการบัญญัติให้รัฐบาลสนับสนุนให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เช่นกำหนดให้หน่วยงานของรัฐรับคนพิการที่ผ่านการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้วเข้าทำงาน โดยที่รัฐต้องจัดตั้งอำนวยความสะดวก สื่อและเทคโนโลยี เพื่อให้คนพิการสามารถทำงานได้

### 3.4 กระบวนการการคุ้มครองสิทธิคนพิการของประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ.2006

#### 3.4.1 พันธกรณีของประเทศไทยในการออกกฎหมายอนุวัติการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

โดยที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมและต่อประชาคมระหว่างประเทศมาโดยตลอดในปี ค.ศ.1948 สหประชาชาติจึงได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่า

---

<sup>25</sup> Caroline H. Elledge, "Medical social Work", The Handicapped and Their Rehabilitation, (Illinois : Charles C Thomas, 1957) , p.414.

ด้วยสิทธิมนุษยชนเพื่อประกันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน<sup>26</sup> เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการไม่ถูกรังแก หลักการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น

ต่อมาปฏิญญานี้ก็ได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักกฎหมายที่มีความสำคัญในการพัฒนามาสู่อุสัจฉญาณว่าด้วยสิทธิคนพิการในเวลาต่อมา<sup>27</sup> ซึ่งแม้ปฏิญญาจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่จะบังคับให้ประเทศต่าง ๆ ยอมรับสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ แต่ก็มีความสำคัญอย่างยิ่งในการตีความและการกำหนดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานดังกล่าวไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ซึ่งสหประชาชาติได้ จัดทำขึ้นมาในภายหลัง เพื่อให้มีผลผูกพันตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งก็หมายความว่ารวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการที่ประเทศไทย เข้าเป็นภาคี

ดังนั้น เมื่อประเทศไทยได้ลงนามและให้สัตยาบันในการเข้าผูกพันตนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการในทางกฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญา ซึ่งก็หมายความว่ารวมทั้งการออกกฎหมายที่ให้การรับรอง คุ้มครอง สิทธิคนพิการ รวมทั้งมีมาตรการในการตรวจสอบและแก้ไขกฎหมายที่ประกาศใช้ก่อนที่ประเทศไทยจะเข้ามาเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาดังกล่าว ว่ามีเนื้อความ ถ้อยคำอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็น ติตรอนต่อสิทธิ เสรีภาพของคนพิการหรือไม่ อย่างไร

กระบวนการในการที่จะออกกฎหมายอนุวัติการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาตามที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีนั้น จะต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าวด้วยว่าอนุสัญญาที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีจะมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยต่อเมื่อได้มีการออกกฎหมายอนุวัติการตามสนธิสัญญาแล้ว ดังนั้น ก่อนที่จะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาใดๆ จะมีการตรวจสอบก่อนว่า กฎหมายภายในที่ใช้บังคับอยู่สอดคล้องกับพันธกรณีที่ระบุไว้ใน สนธิสัญญา มากน้อยเพียงใด และหากจะต้องมีการแก้ไขหรือออกกฎหมายเพิ่มเติมเพื่อให้ สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีตามสนธิสัญญาได้อย่างครบถ้วน ก็ต้องดำเนินการก่อนที่จะเข้า เป็นภาคีสนธิสัญญานั้นๆ อย่างไรก็ตาม หากตรวจสอบแล้วเห็นว่ามิพบปัญหาปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ หรือ พระราชบัญญัติรองรับสนธิสัญญาอยู่แล้ว แต่กฎหมายย่อยอื่น ๆ อาทิ กฎกระทรวง ระเบียบ ภายในของหน่วยงาน

<sup>26</sup> Johannes Morsink, The Universal Declaration of Human Rights : Origins, Drafting, and Intent (United States of America: University of Pennsylvania, 1999) p.92.

<sup>27</sup> Scott Davidson , Human Rights (Great Britain: Biddles Ltd, Guildford and King's Lynn, 1993) pp.65-66.

ต่าง ๆ ยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีบางข้อ และจำเป็นต้องมีการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายเหล่านี้ ก็อนุโลมให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหลังจากเข้าเป็นภาคี

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแล้ว เห็นว่ามีกฎหมายไทยที่ดำเนินการสอดคล้องกับสาระสำคัญของอนุสัญญา ดังจะกล่าวในสาระสำคัญ ดังนี้

### 3.4.1.1 กฎหมายด้านสิทธิส่วนบุคคลของคนพิการ

#### (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550<sup>28</sup>

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มีสาระสำคัญในการรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนชาวไทย ซึ่งก็รวมทั้งคนพิการ ในฐานะที่คนพิการนั้นเป็นบุคคลที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกับคนที่ไม่พิการเช่นกัน

โดยเรื่องของการคุ้มครองและรับรองสิทธิของคนพิการนั้น รัฐธรรมนูญนั้น ถือได้ว่าเป็นหลักการสำคัญในการให้การคุ้มครองและรับรองสิทธิคนพิการ โดยมีการบัญญัติสิทธิที่เกี่ยวข้องกับคนพิการตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

#### (1.1) ด้านสิทธิและความเสมอภาค

**มาตรา 4** ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

**มาตรา 28** **วรรคหนึ่ง** กล่าวคือ บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

**มาตรา 29** การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

<sup>28</sup> ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124/ตอนที่ 47 ก/หน้า 1/24 สิงหาคม 2550

### มาตรา 30

มาตรา 30 วรรคหนึ่ง<sup>29</sup> กำหนดให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และและมาตรา 30 วรรค 3<sup>30</sup> การกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ อันเป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยความเสมอภาคของบุคคล

**มาตรา 80** รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

### (1.2) ด้านกระบวนการยุติธรรม

**มาตรา 28** กล่าวคือบุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรง หากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

<sup>29</sup> มาตรา 30 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน”

<sup>30</sup> มาตรา 30 วรรค 3 “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้”

**มาตรา 40** บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

- (1) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง
- (2) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง
- (3) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม
- (4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
- (5) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- (6) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ
- (7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว
- (ค) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

**(1.3) ด้านการศึกษา**

**มาตรา 49** บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

**มาตรา 80** รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

#### (1.4) ด้านการบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

**มาตรา 54** บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

(1.5) **ด้านความมั่นคงของรัฐ** : แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

**มาตรา 80** รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา ปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่ สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มี มาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมาย เพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐาน คุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่างๆ และเผยแพร่ข้อมูล ผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าจากรัฐ

(6) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

## (2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 นั้น ก็มีกฎหมายที่ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิคนพิการมาก่อนแล้ว ซึ่งก็คือ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดยถือว่าเป็นกฎหมายหลักที่กำหนด แนวทางในการส่งเสริมสวัสดิการและให้การคุ้มครองคนพิการ อันเป็นกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งต่อมาเมื่อมีการบัญญัติพระราชบัญญัติส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการขึ้นมา ก็ได้มีการนำหลักการที่เป็นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาใช้ด้วยเช่นกัน

กล่าวคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เป็น กฎหมายที่มีสาระสำคัญในการมุ่งเน้นโดยตรงต่อการรับรอง คุ้มครองสิทธิของคนพิการอย่าง ครอบคลุม โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 นั้นมีสาระสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยบทบัญญัติที่เป็นการรับรอง คุ้มครองสิทธิคนพิการ มีดังนี้

## (2.1) ด้านการเลือกปฏิบัติ

**มาตรา 15** คนพิการที่ได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามมาตรา ๑๔ มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการให้มีคำสั่งเพิกถอนการกระทำหรือห้ามมิให้กระทำการนั้นได้ คำสั่งของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

## (2.2) ด้านประโยชน์ในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

**มาตรา 19** คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(1) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง

(2) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาธรรมดา โดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

(3) คำแนะนำชี้แจง คำปรึกษา และการช่วยเหลือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพของร่างกายและสมรรถภาพที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้

(4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

(5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงบริการสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐ การช่วยเหลือทางกฎหมาย และการจัดหาทุนความว่าต่างแก่ต่างคดี ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(6) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการสื่อสารจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

(7) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใดๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใดๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะโดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

(8) การจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพช่วยเหลือคนพิการ ในกรณีที่คนพิการที่มีสภาพความพิการในระดับรุนแรงถึงขั้นไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้และมีฐานะยากจน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

### (2.3) ด้านสิทธิในกองทุน

มาตรา 20 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ” เพื่อเป็นทุนสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครองและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ การส่งเสริมและการดำเนินงานด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การศึกษาและการประกอบอาชีพของคนพิการ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

### (2.4) ด้านการประกอบอาชีพ

มาตรา 29 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐรับคนพิการเข้าทำงานตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน

มาตรา 33 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ออกกฎกระทรวงกำหนดลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ที่ต้องมีอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะแก่คนพิการ

เจ้าของอาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ หรือผู้ให้บริการสาธารณะอื่น ซึ่งได้จัดอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเฉพาะแก่คนพิการตามวรรคหนึ่ง มีสิทธิได้รับยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

### 3.4.1.2. กฎหมายด้านการประกอบอาชีพ

ข้อพิจารณาในการออกกฎหมายของประเทศไทย ในประเด็นที่เกี่ยวกับคนพิการในเรื่องการประกอบอาชีพนั้น ต้องเป็นกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการรับรอง ค้ำครองสิทธิคนพิการ ตามวัตถุประสงค์ที่ว่า คนพิการทุกคน ไม่ว่าจะพิการประเภทใด หรือมีระดับความพิการมากน้อยเพียงใด ควรมีโอกาสที่จะได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเท่าเทียมกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล<sup>31</sup> บริการที่ควรจะได้รับเช่น การแนะแนวอาชีพ การฝึกอาชีพ และบริการจัดหางาน โดยกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการรับรอง ค้ำครองสิทธิคนพิการ มีดังนี้

#### (1).พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ 2528

เป็นกฎหมายที่เยียวยาความเสียหายที่เกิดกับผู้ที่ประสบอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการทำงาน โดยมีมาตราที่เป็นสาระสำคัญประกอบการพิจารณา ดังนี้

**มาตรา 52** ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในกรมการจัดหางานเรียกว่ากองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานต่างประเทศ เพื่อใช้จ่ายในกิจการตามมาตรา 53 โดยประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินอื่น ดังต่อไปนี้

- (1) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- (2) เงินที่ผู้รับอนุญาตจัดหางานเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ นายจ้างหรือคนหางานส่งเข้ากองทุนตามพระราชบัญญัตินี้
- (3) ดอกผลของกองทุน
- (4) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- (5) หลักประกันที่ตกเป็นของกองทุนตามมาตรา 34

เงินและทรัพย์สินอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเข้ากองทุนโดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

การบริหารกองทุนและการควบคุมการใช้จ่ายเงินกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

#### **มาตรา 53** กิจการที่จะใช้จ่ายเงินจากกองทุนได้นั้น ได้แก่กิจการดังต่อไปนี้

- (1) จัดการให้คนหางานซึ่งถูกทอดทิ้งอยู่ในต่างประเทศได้เดินทางกลับประเทศไทย

---

<sup>31</sup> Abraham Jacobs, The Vocational Rehabilitation Counselor, The Handicapped and Their Rehabilitation, (Illinois : Charles C Thomas, 1957), p.459.

(2) ให้การสงเคราะห์แก่คนหางานซึ่งไปหรือจะไปทำงานในต่างประเทศหรือทนายโดยธรรมชาติของบุคคลดังกล่าว

(3) การคัดเลือกและทดสอบฝีมือและการฝึกอบรมคนหางานก่อนจะเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

**(2) ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ว่าด้วยกิจการที่จะใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อช่วยเหลือคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ พ.ศ. 2542**

**ข้อ 5** ให้จ่ายเงินจากกองทุนแก่สมาชิกกองทุนในกิจการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) จัดการให้สมาชิกกองทุนซึ่งถูกทอดทิ้งอยู่ในต่างประเทศได้เดินทางกลับประเทศไทยจนถึงภูมิลำเนา ซึ่งมีค่าใช้จ่ายดังนี้

(ก) ค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น

(ข) ค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ในการจัดการให้สมาชิกกองทุนเดินทางกลับประเทศไทยจนถึงภูมิลำเนา ในกรณีที่ยังบประมาณของทางราชการไม่เพียงพอให้นำกฎหมายว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการมาใช้โดยอนุโลม

(ค) ค่าชดเชยค่าใช้จ่ายแก่ผู้รับอนุญาตจัดหางานที่ได้รับอนุมัติจากอธิบดีตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528

(2) ให้การสงเคราะห์แก่สมาชิกกองทุนที่ประสบปัญหา ซึ่งมีค่าใช้จ่ายและหรือเงินสงเคราะห์ ดังนี้

(ก) ค่าพาหนะ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่ารักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นระหว่างที่อยู่ในต่างประเทศ ในกรณีที่สมาชิกกองทุนประสบปัญหาในต่างประเทศ ได้แก่ รอคอยเข้าทำงานใหม่ รอคอยส่งกลับประเทศไทย รอคอยดำเนินคดีหรือกรณีอื่นในลักษณะเดียวกัน

(ข) เงินสงเคราะห์เป็นค่ารักษาพยาบาลในกรณีที่สมาชิกกองทุนประสบอันตราย อุบัติเหตุหรือประสบอันตรายก่อนไปทำงานในต่างประเทศ

(ค) เงินสงเคราะห์ในกรณีที่สมาชิกกองทุนประสบอันตรายจนพิการหรือทุพพลภาพ ไม่ว่าจะเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดอันตรายจนพิการหรือทุพพลภาพจะเกิดขึ้นในประเทศหรือต่างประเทศ

### 3.4.1.3 กฎหมายด้านการปกครอง

**(1) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528**

เดิมพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ที่มีความพิการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 16 (6) ที่บัญญัติว่าผู้ที่จะสามารถลง

สมัครเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องไม่มีลักษณะที่มีสภาพทางร่างกายพิการกล่าวคือหูหนวกและเป็นใบ้ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการยกเลิก (6) แล้ว ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550 โดยบัญญัติไว้ ดังนี้

**มาตรา 16** บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

- (1) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 13 (1) (3) หรือ (5)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) (ยกเลิก)
- (7) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (8) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (10) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น
- (11) เป็นบุคคลซึ่งทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้าง เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (12) เป็นผู้ถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี
- (13) เป็นผู้ถูกให้ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา 23 (8) ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี
- (14) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

## (2) พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537

ถือได้ว่าพระราชบัญญัตินี้สนองต่อเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้อย่างชัดเจน กล่าวคือมีมาตรการที่เป็นการให้การส่งเสริมคนพิการในการเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในสังคมเป็นอย่างมาก โดยบัญญัติในมาตราที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

**มาตรา 23** ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (3) จัดให้มีและรักษาทางระบายน้ำ และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

จากที่กล่าวมาเป็นกฎหมายที่อนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการที่มีลักษณะเป็นการรับรองและคุ้มครองสิทธิคนพิการในการประกอบอาชีพ เพื่อให้คนพิการสามารถประกอบอาชีพได้ตรงกับความรู้ ความสามารถในสาขาอาชีพนั้น ๆ ซึ่งเป็นการให้โอกาสแก่คนพิการ ในเรื่องมีความเท่าเทียมในการประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิประกอบอาชีพนั้นก็ไม่มีลักษณะที่เป็นการสงวนอาชีพเฉพาะคนพิการที่สามารถประกอบอาชีพได้เพียงผู้เดียว กล่าวคือบุคคลอื่นที่มีความรู้ ความสามารถก็สามารถประกอบอาชีพเช่นเดียวกับบุคคลที่พิการเช่นกัน ซึ่งในเรื่องของการสงวนอาชีพสำหรับคนพิการนั้นในต่างประเทศ ได้มีการสงวนอาชีพสำหรับคนพิการ<sup>32</sup> อันเป็นมาตรการส่งเสริมความเสมอภาค เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศไต้หวัน ได้มีการสงวนอาชีพขนาดแผนไทยสำหรับคนตาบอดไว้โดยเฉพาะ เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยจะไม่มี การสงวนอาชีพอาชีพสำหรับคนพิการ เนื่องจากเป็นวิถีคิดของระบบการให้หรือการสงเคราะห์ที่ขัดต่อหลักปรัชญาความเชื่อในศักยภาพของคนพิการ ประกอบกับอาชีพที่สงวนไว้สำหรับคนพิการมักเป็นอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนต่ำ หลักประกันทางสังคมและทางกฎหมายมีน้อย เช่น อาชีพนวดแผนไทย อาชีพค้าสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นต้น ยิ่งเมื่ออาชีพที่สงวนไว้มีตำแหน่งงานเป็นจำนวน

<sup>32</sup> วิริยะ นามศิริพงศ์พันธ์, งานวิจัยเสริมหลักสูตร : สิทธิมนุษยชนคนพิการในการประกอบอาชีพ, 2544

มาก ย่อมทำให้คนพิการได้รับการพัฒนาเพื่อประกอบอาชีพที่สงวนเป็นหลัก คนพิการก็จะขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของตน โดยเฉพาะด้านวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีซึ่งให้ค่าตอบแทนสูง การสงวนอาชีพสำหรับคนพิการจึงถือได้ว่าเป็นการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของคนพิการทางอ้อม

#### 3.4.1.4. กฎหมายด้านสิทธิทางการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาแก่คนพิการมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องออกมาตรการทางกฎหมายเรื่องการศึกษาของคนพิการให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ

ดังนั้น เพื่อให้การบริการและการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระบบและทุกระดับการศึกษา จึงจำเป็นต้องออกกฎหมายให้เป็นประโยชน์แก่คนพิการ ดังนี้

##### (1). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551

โดยมีมาตราที่เป็นสาระสำคัญในการให้สิทธิทางด้านการศึกษาแก่คนพิการ ดังนี้

**มาตรา 5** คนพิการมีสิทธิได้รับการบริการทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบสนองต่อกระบวนการเรียนรู้ของคนพิการได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ

**มาตรา 15** ให้จัดตั้งกองทุนขึ้น เรียกว่า “กองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ” ในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้จ่ายในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

ซึ่งถือได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ให้สิทธิแก่คนพิการในการที่จะได้รับการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต อันเป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิของครูที่รับผิดชอบนักเรียนพิการ สิทธิของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่คนพิการ หน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องรับคนพิการเข้าเรียน และเมื่อรับคนพิการเข้าเรียนแล้วต้องมีหน้าที่อย่างไร และกล่าวถึงหน้าที่ของรัฐบาลกลางและส่วนท้องถิ่นที่ต้องสนับสนุนการศึกษาของคนพิการเป็นพิเศษ รวมถึงคณะกรรมการประสานงานด้านการศึกษาคคนพิการระดับชาติ อันได้แก่คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาสำหรับคนพิการ ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

## (2) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

นอกจากจะมีการบัญญัติกฎหมายที่ให้สิทธิแก่คนพิการโดยเฉพาะสำหรับการได้รับโอกาสทางการศึกษา ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็ยังมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมการศึกษาที่คนพิการได้รับอีกเช่นกัน ซึ่งก็หมายถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ว่าบุคคลทุกคนย่อมมีความเท่าเทียมกันทางโอกาส อันหมายรวมถึงโอกาสทางการศึกษาของคนพิการด้วย โดยที่รัฐธรรมนุญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน โดยมีมาตราที่เกี่ยวกับการให้สิทธิทางการศึกษาแก่คนพิการ คือ

**มาตรา 10** ซึ่งเป็นการบัญญัติในสิทธิทางการศึกษาของคนพิการ ในสาระสำคัญคือ มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

**มาตรา 18** การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(2) โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

(3) ศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษา นอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

**มาตรา 28** อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษา กล่าวคือ หลักสูตร การศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย ทั้งนี้ ให้จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัย และศักยภาพสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็น วิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่ง และวรรคสองแล้ว ยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการ วิชาชีพ ขั้นสูงและการค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

**มาตรา 60** อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา กล่าวคือ ให้รัฐ จัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของประเทศโดยจัดสรรเป็นเงินงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

จัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนการศึกษาภาค บังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน

จัดสรรทุนการศึกษาในรูปของกองทุนกู้ยืมให้แก่ผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสม และ สอดคล้องกับความจำเป็นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษแต่ละกลุ่ม ตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทาง การศึกษาและความเป็นธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

จัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

จัดสรรงบประมาณในลักษณะเงินอุดหนุนทั่วไปให้สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล และเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐหรือองค์การมหาชน

จัดสรรกองทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำให้สถานศึกษาเอกชน เพื่อให้พึ่งตนเองได้

จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาของรัฐและเอกชน

### (3). กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดในการศึกษา พ.ศ 2545

เป็นบทบัญญัติที่มีวัตถุประสงค์ในการให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิคนพิการ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ทั้งนี้เพื่อให้กฎกระทรวงดังกล่าว มีความสอดคล้องกับมาตรา 10 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บัญญัติให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวง โดยมีมาตราที่ให้การรับรองสิทธิคนพิการ ดังนี้

**ข้อ 3** คนพิการที่ประสงค์จะขอรับเงินอุดหนุนทางการศึกษา ขอขยืมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา และขอยืมเงินเพื่อจัดซื้อและขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา จะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

(3) ลงทะเบียนและเข้าศึกษาในสถานศึกษา

**ข้อ 4** ให้คนพิการที่มีคุณสมบัติตามข้อ 3 มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง ดังต่อไปนี้

(1) ขอขยืมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา ให้เป็นไปตามรายการในบัญชี

ก.

(2) ขอยืมเงินเพื่อจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และบริการทางการศึกษาให้เป็นไปตามรายการในบัญชี ก. และบัญชี ค.

(3) ขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นไปตามรายการในบัญชี ข. และบัญชี ค.

จากที่กล่าวมา เป็นที่เห็นได้ว่าเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ประเทศไทยย่อมมีพันธหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญา ทั้งในด้านนโยบาย และกฎหมายภายใน สำหรับในส่วนของกฎหมายภายในนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องตรากฎหมายขึ้นใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายภายในที่มีอยู่เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญา

### 3.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการค.ศ.2006

เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการมาตรการทางกฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาดังกล่าว โดยถือว่าเป็นพันธกรณีของรัฐภาคี เช่นประเทศไทยต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ซึ่งก็หมายความว่าประเทศไทยต้องมีมาตรการในการตรวจสอบกฎหมายทั้งที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบันว่ามีลักษณะที่เป็นการจำกัดสิทธิหรือไม่คุ้มครองสิทธิคนพิการหรือไม่ หรือมีถ้อยคำที่เป็นการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อคนพิการอย่างไร หากมี ก็ต้องมีการแก้ไข ยกเลิกกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน<sup>33</sup> โดยกรณีที่เป็นปัญหาทางกฎหมายที่คนพิการประสบ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

#### 3.5.1 ปัญหาจากถ้อยคำในกฎหมาย

กฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการ เช่นการกำหนดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามในการประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งถือว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล โดยอาจปรากฏในถ้อยคำในกฎหมาย ที่ใช้สภาพทางกายหรือสุขภาพเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติในการประกอบอาชีพ โดยไม่คำนึงว่าคนพิการนั้นมีความสามารถในการทำงานหรือไม่

<sup>33</sup> นพนิติ สุริยะ ,สิทธิมนุษยชน,(กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2537) น.10-11.

### 3.5.2 ปัญหาจากการใช้ดุลพินิจ

ปัญหาจากการการใช้ดุลพินิจนั้นอาจเกิดจากการที่กฎหมายนั้นๆ ได้เปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจได้ ซึ่งหากมีการใช้ดุลพินิจเป็นสำคัญอาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับคนพิการในแง่ที่มีการกีดกันคนพิการไม่ให้มีส่วนร่วมในสังคม เช่นไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งการใช้ดุลพินิจดังกล่าวนั้นล้วนแต่เป็นผลเสียแก่คนพิการทั้งสิ้น

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักปรัชญาความเชื่อในศักยภาพของคนพิการ และหลักปรัชญาความเชื่อในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์มาบัญญัติในกฎหมายตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับประเทศไทย และนำหลักปรัชญาทั้งสองมาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ โดยลักษณะของกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการที่เหมาะสมกับประเทศไทย ควรมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. มีลักษณะเป็นการส่งเสริมศักยภาพ (empowerment)<sup>34</sup> และสนับสนุน (encouragement) ให้คนพิการพึ่งตนเองได้ (ยกเว้นคนที่มีสภาพความพิการอย่างเด่นชัดจนไม่อาจพัฒนาให้สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ และมีฐานะยากจนจึงจะใช้วิธีสงเคราะห์มิฉะนั้น การสงเคราะห์ซึ่งเป็นเพียงข้อยกเว้นจะทำลายหลักการส่งเสริมศักยภาพและการสนับสนุนให้คนพิการพึ่งตนเองได้)

บทบัญญัติของกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมศักยภาพ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการ พ.ศ. 2539 เป็นต้น

---

<sup>34</sup> คำว่า “empowerment” เป็นคำที่นิยมใช้มากในด้านกฎหมายและนโยบายทางสังคม โดยเจตนารมณ์แล้ว หมายถึง การใช้มาตรการหรือการกระทำที่ช่วยเพิ่มพลัง หรืออำนาจ หรือในที่นี้ใช้คำว่า “การส่งเสริมศักยภาพ” ให้แก่กลุ่มเป้าหมายซึ่งถูกสภาพและเงื่อนไขต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่ หรือขาดพลังอำนาจในการต่อรอง (powerless) ดังนั้น จึงจำเป็นจะต้องส่งเสริมศักยภาพ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถใช้หรือแสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่หรือสามารถสร้างพลังอำนาจต่อรองขึ้นได้

2. การส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค (affirmative action)<sup>35</sup> เป็นแนวคิดตามบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ การจ้างงานคนพิการตามระบบสัดส่วน และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

### 3. ห้ามใช้หลักการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (anti discrimination)<sup>36</sup>

บทบัญญัติของกฎหมายที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ เช่น มาตรา 30 วรรคสามของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติรองรับหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้มืองค์กรที่รับคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายต่อการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายของต่างประเทศที่มีลักษณะเป็นการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรัฐบัญญัติชาวอเมริกันที่มีความพิการ ค.ศ. ๑๙๙๐ กำหนดห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเนื่องจากความพิการ ทั้งจากบุคคลหรือหน่วยงานของรัฐและเอกชนในด้านการจ้างงาน และในการเข้าถึงอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ ข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสาร รวมทั้งบริการอื่น ๆ ที่เป็นสาธารณะ บุคคลที่ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกค่าเสียหายซึ่งสามารถเรียกเงินได้จำนวนมาก สำหรับประเทศออสเตรเลีย มีพระราชบัญญัติการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ค.ศ. 1992 ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับรัฐบัญญัติชาวอเมริกันที่มีความพิการ ค.ศ. 1990 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และมี

---

<sup>35</sup> คำว่า “affirmative action” มักจะปรากฏมากในกฎหมายประเภทส่งเสริมสิทธิพลเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกาและในยุโรป อาจใช้คำอื่น ที่มีความหมายไปในทางเดียวกัน เช่น positive discrimination” หรือ “positive measures” ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายหรือนโยบายที่ช่วยทำให้ผู้ที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบในสังคมสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป เป็นการเลือกปฏิบัติในทางบวกหรือการให้แต้มต่อแก่ผู้ที่เสียเปรียบเพื่อให้เกิดผลที่เท่ากัน

<sup>36</sup> คำว่า “anti discrimination” ปรากฏในกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิพลเมืองและสิทธิมนุษยชน โดยทั่วไปหมายถึงการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เช่น “Disability Discrimination Act” ของประเทศออสเตรเลีย และประเทศสหราชอาณาจักร แม้เจตนารมณ์จะกล่าวถึงการห้ามเลือกปฏิบัติก็ตาม แต่โดยมากนิยมใช้คำว่า discrimination ซึ่งแปลว่า “การเลือกปฏิบัติ” ซึ่งมีความหมายในเชิงลบอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องใช้คำว่า “unfair discrimination” หรือ “unjust discrimination” ซึ่งต่างจากในส่วนของที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ที่ใช้คำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

ลักษณะครอบคลุมไปถึงการห้ามกระทำการล่วงเกินด้วยเหตุแห่งความพิการต่อคนพิการ และห้ามกระทำการล่วงเกินต่อบุคคลที่มีผู้เกี่ยวข้องเป็นคนพิการ กรณีการจ้างงานหรือการจ้างเหมาหรือการทำธุรกิจนายหน้า ทั้งที่เป็นการกระทำของนายจ้างต่อลูกจ้างที่พิการหรือลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับคนพิการหรือจากการกระทำของลูกจ้างคนหนึ่งของนายจ้างต่อลูกจ้างอีกคนหนึ่งที่เป็นคนพิการหรือลูกจ้างที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าควรมีมาตรการในการแก้ปัญหากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของคนพิการ เช่น ควรมีการแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับของรัฐวิสาหกิจที่มีถ้อยคำที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างชัดแจ้ง หรือมีถ้อยคำที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ ซึ่งจากระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของรัฐวิสาหกิจ พบว่ายังคงมี ระเบียบหรือข้อบังคับบางเรื่องที่ยังมีถ้อยคำที่มีลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือเป็นบทกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจ เช่น ระเบียบว่าด้วยการลาของข้าราชการ พ.ศ. 2534 ที่ไม่ให้สิทธิการลาแก่ข้าราชการที่ความพิการนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากการทำงานและไม่ได้สิทธิได้รับสวัสดิการ และ ควรมีการปลูกฝังหลักปรัชญาความเชื่อในศักยภาพของคนพิการ และหลักปรัชญาความเชื่อในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์<sup>37</sup> ซึ่งหมายถึงเกียรติในทางส่วนบุคคลที่ปรากฏสู่สาธารณะอันจะเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคและทำให้คนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางสังคมมากยิ่งขึ้น<sup>38</sup> รวมทั้งการเปิดโอกาสให้คนพิการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยอาจเป็นการที่ให้คนพิการนั้นเข้าเป็นสมาชิกในคณะกรรมการวิสามัญเพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรงไว้ ซึ่งการที่ให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับคนพิการโดยตรง จะทำให้คนพิการได้รับความเท่าเทียมกันในสังคมมากยิ่งขึ้น หรืออาจเป็นการส่งเสริมองค์กรคนพิการให้ทำงานด้านพิทักษ์สิทธิอย่างเป็นทางการและมีคุณภาพ

ดังนั้น การที่จะทำให้การแก้ไขกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิคนพิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขกฎหมายให้มีเนื้อหาสอดคล้องและตรงตาม

<sup>37</sup> อุดมรัฐอมฤต , นพนิธิ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ, การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานาสังพิมพ์ , 2544) , น.81-82

<sup>38</sup> Albert Bleckmann, Staatsrecht II-Die Grundrechte, 1997, p.542 อ้างถึงใน บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักการพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2547) น.104.

เจตนากรณีในการที่จะคุ้มครองและรับรองสิทธิคนพิการอย่างแท้จริง ในฐานะที่เป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับคนที่ไม่พิการ<sup>39</sup>

อย่างไรก็ตาม แม้จะได้มีการยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติม หรือ ตราพระราชบัญญัติ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามที่ได้เสนอก่อออกมาใช้บังคับแล้วก็ได้ไม่ได้หมายความว่า การจำกัดสิทธิของคนพิการจะไม่เกิดขึ้น เพราะปัญหาที่ยิ่งใหญ่กว่าคือความเชื่อดั้งเดิมที่เชื่อว่าคนพิการไม่มี ความสามารถ

ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำให้บุคคลทั่วไปมีความเชื่อในศักยภาพของคนพิการและเคารพในศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของคนพิการ อันเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน<sup>40</sup> ตลอดจนการส่งเสริมความเสมอภาคและและให้โอกาสกับคนพิการให้อยู่รวมกันในสังคมอย่างปกติ เพื่อสอดคล้องกับการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์<sup>41</sup>

### 3.6 องค์การที่มีบทบาทในการคุ้มครองและรับรองสิทธิคนพิการ

เมื่อประเทศไทยได้เข้าผูกพันเป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ดังกล่าวแล้วนั้น นอกจากการที่ประเทศไทยจะต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับอนุสัญญา แล้วนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมีหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในการที่จะทำให้สิทธิของคนพิการได้รับการคุ้มครองตามที่เป็นบัญญัติในอนุสัญญา อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นไปตามที่บัญญัติในข้อ 33 แห่งอนุสัญญา อันหมายความว่า รัฐภาคีจะต้องกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักหนึ่งหน่วยงาน หรือมากกว่าหนึ่งหน่วยงานภายในรัฐบาล เกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ และจะต้องให้ความสำคัญในการจัดตั้งหรือแต่งตั้งกลไกการประสานงานภายในรัฐบาลเพื่อดูแลประเด็นที่สนับสนุนในเกิดการ

<sup>39</sup> ยศศักดิ์ โกไศยานนธ์, "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540", (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง,2544), น.123-126

<sup>40</sup> นพนิธิ สุริยะะ, "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์: มุมมองจากบริบทของไทย", วารสารนิติศาสตร์ 30,3 (กันยายน 2543) น.507 อ้างถึงใน ยศศักดิ์ โกไศยานนธ์, เพิ่งอ้าง, น.127

<sup>41</sup> จรัญ โฆษณานันท์, รัฐธรรมนูญ 2540 : จาก "ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" สู่อำนาจสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม,2544 ) น.17-18

ดำเนินงานในภาคส่วนต่างๆ และในระดับต่างๆ<sup>42</sup> ตลอดจนรัฐภาคีจะต้องรักษา เสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง แต่งตั้งหรือจัดตั้งโครงสร้างภายในประเทศ โดยอาจเป็นกลไกอิสระหนึ่งหน่วยงานหรือมากกว่าหากเหมาะสม เพื่อส่งเสริม พิทักษ์และติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ โดยที่รัฐภาคีจะต้องคำนึงถึงหลักการที่เกี่ยวกับสถานะและหน้าที่ของสถาบันระดับประเทศในการพิทักษ์และส่งเสริมสิทธิมนุษยชน<sup>43</sup> กล่าวคือ

### 3.6.1 องค์การภาครัฐ

#### 3.6.6.1 กระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกระทรวงที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกระทรวงภาคสังคมในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาศังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน โดยรวมส่วนราชการด้านนโยบายและการปฏิบัติ เป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ในการที่จะให้ความคุ้มครอง โดยเฉพาะ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต ให้มีการพิทักษ์ และคุ้มครองสิทธิตามกรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 โดยบูรณาการแนวคิด ทิศทาง และการบริหารให้เป็นระบบจากภาคีทุกภาคส่วนและทุกระดับ ในส่วนกฎหมายที่

---

<sup>42</sup> Article 33 (1) States Parties, in accordance with their system of organization, shall designate one or more focal points within government for matters relating to the implementation of the present Convention, and shall give due consideration to the establishment or designation of a coordination mechanism within government to facilitate related action in different sectors and at different levels.

<sup>43</sup> Article 33 (2) States Parties shall, in accordance with their legal and administrative systems, maintain, strengthen, designate or establish within the State Party, a framework, including one or more independent mechanisms, as appropriate, to promote, protect and monitor implementation of the present Convention. When designating or establishing such a mechanism, States Parties shall take into account the principles relating to the status and functioning of national institutions for protection and promotion of human rights.

เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการโดยตรงก็คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 อันเป็นบทบัญญัติที่ส่งผลประโยชน์แก่คนพิการเป็นอย่างมาก และเป็นกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ในการที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของคนพิการ และการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

### 3.6.1.2 สำนักงานสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เป็นหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการให้การคุ้มครอง รับรองสิทธิมนุษยชน ซึ่งก็หมายความว่ารวมถึงสิทธิมนุษยชนของคนพิการด้วย เพราะถือว่าเป็นบุคคลที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้การรับรองในสิทธิดังกล่าวด้วย และมีบทบาทโดยตรงในการนำหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

### 3.6.2 องค์การภาคเอกชน

3.6.2.1 สมาคมคนพิการแห่งประเทศไทย ตัวย่อ "ส.พ.ท." (The Association of the Physically Handicapped of Thailand)

เริ่มดำเนินการเมื่อปี 2524 โดยกลุ่มคนพิการทางด้านแขนขา - ลำตัว ที่พอจะช่วยเหลือตนเองได้และระลึกถึงเพื่อนร่วมชะตากรรมอื่นๆ ที่ยังอ่อนแออีกมาก อีกทั้งปัญหาต่างๆ ของคนพิการที่ยังไม่มีใครสามารถแก้ไขหรือแม้แต่จะมองเห็นความไม่สำคัญ เช่น ทัศนคติที่ไม่ดีของสังคมที่มีต่อความพิการ

การขาดโอกาสในด้านต่างๆ ของคนพิการ การกระตุ้นเตือนคนพิการให้พัฒนาตนเอง เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สมาคมฯ ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2525 และได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2526 นับเป็นการเริ่มต้นอย่างสมบูรณ์ขององค์กรที่ดำเนินการโดยคนพิการเพื่อประโยชน์ของคนพิการอย่างแท้จริง จากการดำเนินงานมานับเป็นเวลากว่า 20 ปี แล้ว

### 3.6.2.2 สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย

สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งในนามของสมาคมคนตาบอดกรุงเทพ ฯ เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ.2510 ทั้งนี้เกิดขึ้นจากคำปรารภของมิสเจนีวีฟ คอลฟิลด์ สตรีตาบอดชาวอเมริกัน ผู้ที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยได้รับความอนุเคราะห์จากมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ให้ใช้โรงเรียนสอนคนตาบอดเป็นสถานที่ติดต่อชั่วคราว วัตถุประสงค์หลักในการก่อตั้งเป็นสมาคมขึ้นนี้ กล่าวโดยสรุปได้ คือ

1. เพื่อการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 2. เพื่อร่วมกันพิทักษ์และรักษาสิทธิอันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรม 3. เพื่อพัฒนา ส่งเสริม และสร้างให้แก่คนตาบอดที่ยังขาดโอกาสในสังคมให้ได้มีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นต้น

### 3.7 การรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติ

นอกจากประเทศไทยจะต้องดำเนินการคุ้มครองและรับรองสิทธิคนพิการ ให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น ประเทศไทยจะต้องดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล อันเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายตามอนุสัญญาฯ ด้วย ซึ่งการเก็บรวบรวมและเก็บรักษาข้อมูลนี้จะต้องสอดคล้องกับมาตรการคุ้มครองที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย รวมถึงการตรากฎหมายคุ้มครองข้อมูล เพื่อรับรองการรักษาความลับและเคารพต่อความเป็นส่วนตัวของคนพิการและสอดคล้องกับค่านิยมที่ยอมรับระหว่างประเทศเพื่อพิทักษ์สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานและหลักการตามจรรยาบรรณในการรวบรวมและใช้ข้อมูลด้านสถิติ<sup>44</sup>

---

<sup>44</sup> Article 31 1. States Parties undertake to collect appropriate information, including statistical and research data, to enable them to formulate and implement policies to give effect to the present Convention. The process of collecting and maintaining this information shall: (a) Comply with legally established safeguards, including legislation on data protection, to ensure confidentiality and respect for the privacy of persons with disabilities; (b) Comply with internationally accepted norms to protect human rights and fundamental freedoms and ethical principles in the collection and use of statistics.

2. The information collected in accordance with this article shall be disaggregated, as appropriate, and used to help assess the implementation of States Parties' obligations under the present Convention and to identify and address the barriers faced by persons with disabilities in exercising their rights.

3. States Parties shall assume responsibility for the dissemination of these statistics and ensure their accessibility to persons with disabilities and others.